

DOI: 10.46340/eppd.2020.7.6.24

Yana Polianska

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0626-1503>

Dnipropetrovsk regional institution for public administration National Academy for public administration under the President of Ukraine

ANALYSIS OF THE STATUS AND PROCESSES OF FORMATION THE ECONOMIC RELATIONS OF LOCAL AUTHORITIES AND TERRITORIAL COMMUNITIES

Яна Полянська

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

АНАЛІЗ СТАНУ І ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

The author analyzes the conditions for the formation and implementation of economic relations at the regional and local levels on the example of Dnipropetrovsk region. Research and detailed analysis of the main organizational and administrative documents of the regional state administration and territorial communities of the region is conducted, including the Strategy of territorial development, regulations on structural units, job descriptions of executors, codes, orders, instructions and other documents. The process of allocation of economic relations' types at different levels of government and their main indicators are given. The analysis of balance of the purposes and tasks of development of the territory and responsibility for its observance is carried out on the example of the regional state administration, the cities and the amalgamated territorial communities. Unified indicators and criteria for the effectiveness of economic relations are determined. The main problems in the process of formation and implementation of economic relations at the regional and local levels are highlighted.

Keywords: economic relations, territorial communities, local authorities, interaction, organizational and administrative documents, efficiency criteria.

Сучасна система публічного управління зазнає суттєвих трансформацій та змін, які призводять до необхідності залучення нових підходів та інструментів взаємодії між головними публічними та економічними агентами певної території. Саме таким дієвим інструментом виступають економічні відносини, які дозволяють не тільки налагодити діалог між органами влади та іншими суб'єктами, а й досягнути нових економічних результатів.

Процес формування відносин має певні особливості, оскільки з одного боку першоосновою їх виникнення є базові низові ланки суспільства, а з іншого – державний устрій, пануюча система економіки і держава на пряму впливає на характер економічних відносин і їх формування. Відносини починають формуватися на вищому рівні, потім як каскадний ланцюг перетинають усі проміжні рівні і приходять до базових ланок, хоча останні мають власні відносини, і знов підіймаються, але вже як зворотній результуючий ланцюг. Дихотомічний характер економічних відносин спонукає здійснити аналіз цих відносин на усіх ієрархічних рівнях влади, визначити їх головну мету та завдання, і вказати на основних суб'єктів, призначених їх реалізувати й відповідати за їх реалізацію.

Державний рівень відіграє важливу роль у процесі формування економічних відносин, оскільки він є основою для створення необхідних умов їх існування та реалізації. Дослідження Стратегії сталого розвитку України до 2030 року виявило важливість та значимість міжсекторальної взаємодії

та партнерства на усіх рівнях влади¹. Так, було зазначено, що приватна підприємницька, інвестиційна та інноваційна діяльність є однією з рушійних сил забезпечення інклюзивного економічного зростання та створення робочих місць. Важливою рушійною силою досягнення намічених цілей визначалась підтримка територіальних громад і їх залучення до виконання Стратегії. З метою забезпечення участі усіх заінтересованих сторін у виробленні рекомендацій щодо стратегічного планування, впровадження Стратегії та моніторингу її виконання повинна бути створена Національна рада зі сталого розвитку (за участю ділових і промислових кіл, місцевих громад, місцевих органів влади, громадських організацій, профспілок, науковців, освітян)².

Взаємодія усіх зацікавлених сторін визнана ключовим інструментом реалізації Стратегії сталого розвитку України до 2030 року. Суб'єктами реалізації економічних цілей сталого розвитку, та як наслідок відповідальними за реалізацію відповідних видів відносин, визначені не тільки центральні органи виконавчої влади і місцеві державні адміністрації, а й місцеві органи влади, органи місцевого самоврядування, представники бізнес структур та громадські неурядові організації, що дозволить більш комплексно та всебічно підійти до вирішення нагальних проблем певних територій³.

Процеси формування і підпорядкування економічних відносин мають свої специфічні особливості на різних рівнях влади. Під час визначення виду, змісту і розробки технології їх практичного застосування слід враховувати існуючу в інституційних джерелах систематизацію вже сформованих економічних відносин в попередньому періоді діяльності, а також характеристику і візуалізацію кожного їх виду з точки зору доцільності використання для вирішення економічних завдань та проблем.

З метою виокремлення змісту, показників та видів економічних відносин було проаналізовано організаційні схеми, моделі, форми і організаційні документи про відповідні структурні підрозділи органів місцевого самоврядування, до яких відносяться: положення про структурні підрозділи, посадові інструкції виконавців, кодекси, накази, розпорядження та інші документи, які інтегрують, активізують і генерують спільну діяльність (табл.1). Аналіз даних табл. 1 та вищезгаданих організаційно-управлінських документів показав відсутність необхідної інформації про стан розвитку існуючих відносин, їх гармонійність і узгодженість, умови їх побудови та реалізації.

Перелік видів економічних відносин, представлений у табл. 1 не є вичерпним, та може бути доповнений з урахуванням визначеного кола учасників цих відносин, головного завдання та бажаного результату від цієї взаємодії. Наразі представлений узагальнений вигляд економічних відносин для усіх ієрархічних рівнів, без деталізації процесу для кожного з окремих економічних суб'єктів.

З метою дослідження стану розвитку економічних відносин на регіональному та місцевому рівнях була обрана Дніпропетровська область. Ключовим нормативним документом, який регламентує аналіз стану розвитку кожної окремої галузі відповідної території, формує стратегічне бачення розвитку та операційні цілі та завдання, а також передбачає систему моніторингу ефективності результату є Стратегія розвитку. Так, національна стратегія визначає національні економічні цілі сталого розвитку всієї держави; стратегія області формує власні стратегічні сценарії та бачення розвитку певного регіону відповідно до визначених пріоритетів держави, а стратегія розвитку певної територіальної громади формує напрями економічної діяльності вже з урахування узгодження з державною та регіональною стратегією розвитку та місцевими програмами. Таким чином, формулювання економічного вектору розвитку здійснюється зверху – вниз, урахуваючи потреби, можливості та особливості кожної конкретної території.

¹ Офіційний сайт Програми розвитку ООН в Україні (2017). *Стратегія сталого розвитку України до 2030 року* <https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf>. (2020, листопад, 17).

² *Положення про департамент з питань енергоефективних технологій та ініціатив, 2017* (Дніпровська Міська Рада). Офіційний сайт Дніпровської Міської Ради <<https://dniprorada.gov.ua/upload/editor/34-23.pdf>>. (2020, листопад, 16).

³ Офіційний сайт Програми розвитку ООН в Україні (2017). *Стратегія сталого розвитку України до 2030 року*. <https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf>. (2020, листопад, 17).

Процес розподілу видів економічних відносин на різних рівнях влади

Рівні Показники	Державний рівень	Регіональний рівень	Місцевий рівень
Зміст відносин	Створення умов для формування економічних відносин з урахуванням вектору економічної спрямованості та пріоритетності сфер розвитку держави	Функціонування ЕВ, налагодження діалогу між усіма сторонами процесу, направлено на підвищення темпів економічного розвитку території	Функціонування економічних відносин як стійкого інструменту сталого розвитку територій
Форма виразу	Закони, акти, постанови, розпорядження, програми, плани і стратегії економічного розвитку	Стратегії регіонального розвитку, плани розвитку області, регіональні програми, тощо.	Місцеві стратегії розвитку територій, плани розвитку територій (громад), статuti та паспорти територіальних громад, договори, меморандуми тощо.
Види економічних відносин, в т.ч.:			
– законодавчі	З'являються у наслідок законодавчої ініціативи (від КМУ, обласних та місцевих депутатів, ОР і МР, ОДА) щодо закріплення процесу формування економічних відносин в законодавчо-нормативних актах та організаційно-управлінських документах (рішення сесій, стратегії та програми розвитку, статuti, паспорти тощо).		
– адміністративно-правові	Складаються в повсякденній практичній реалізації економічних завдань і функцій між органом виконавчої влади і іншими економічними суб'єктами, які виступають носіями прав і обов'язків, урегульованих нормами адміністративного права, щодо здійснення управління господарською, соціально-економічною та іншими сферами		
– функціонально-комунікаційні	Засновані на розподілі функціональних обов'язків між цільовими економічними суб'єктами та здійсненні обміну інформації у процесі здійснення управлінської і господарської діяльності, направленої на досягнення економічного результату, закріплені у положеннях, інструкціях та інших офіційних документах		
– координаційні	Базуються на взаємній зацікавленості органів влади в узгодженні та упорядкуванні управлінських впливів стосовно формування економічних відносин на різні економічні суб'єкти		
– організаційно-корпоративні	Утворюються між учасниками процесу формування економічних відносин з метою організації процесів розподілу й споживання ресурсів, створення організаційних схем та регламентів взаємодії, побудови організаційних форм процесів діяльності та управління ¹		
– співпраці, співробітництва і партнерства	Виникають у процесі взаємодії з метою вирішення певного завдання чи отримання визначеного результату, вигідного для кожної із сторін процесу формування економічних відносин та базуються на принципі рівноправного партнерства та взаємодії		
– організаційно-господарські	Складаються між економічними суб'єктами економічних відносин у процесі управління господарською діяльністю		
– економічного забезпечення програм і планів соціально-економічного розвитку	Виступають у якості сукупності економічних методів, прийомів та інструментів впливу на економічні відносини та процеси їх формування між головними економічними агентами, які віддзеркалені у програмах соціально-економічного розвитку певної території на будь-якому рівні влади		

¹ Бобровська, О. Ю. (2014). *Застосування корпоративного способу господарювання в територіальних громадах*. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 17-18.

Продовження табл. 1

Рівні Показники	Державний рівень	Регіональний рівень	Місцевий рівень
– економічного утримання суб'єктів реалізації місцевої влади	Виникають під час взаємодії між органами влади та підприємствами комунальної власності відповідної територіальної громади з метою раціонального використання матеріально-технічної бази та людського потенціалу та підвищення ефективності і результативності установи.		
– контролю дотримання балансу та узгодженості інтересів	Виникають у процесі реалізації економічних відносин між головними суб'єктами та направлені на досягнення певного консенсусу під час багатосторонньої взаємодії з урахуванням інтересів кожної із сторін процесу		
– відносини розподілу прав власності	Відображають наявний розподіл прав з приводу належності (присвоєння) або використання матеріальних і нематеріальних благ між головними суб'єктами економічних відносин		
– збалансування результатів діяльності і оплати праці	Утворюються у внутрішньому середовищі кожного економічного суб'єкта та відображають раціональне співвідношення між оптимальними результатами виробництва певного економічного агента та відповідністю заробітної плати робочої сили з урахуванням політики ціноутворення на ринку праці		
– інші відносини, що формуються заради соціально-економічного розвитку суспільства чи певної території зокрема.	Будь-які відносини, що утворюються між сторонами процесу формування економічних відносин на кожному з ієрархічних рівнів влади, що мають на меті отримання певного економічного блага та направлені на досягнення соціально-економічного розвитку суспільства		

Сформовано автором за даними¹

Процес формування економічних відносин, його види, коло учасників потрібно визначати на етапі формування економічних цілей та відзеркалювати у Стратегії розвитку території, оскільки це дозволить чітко розподілити перелік обов'язків та окреслити операційні завдання. Для досягнення ефективних та чітко вимірюваних стратегічних та операційних результатів потребується чітка кількісна і якісна оцінка їх результатів. Уніфікована система індикаторів очікуваних результатів передбачена при впровадженні Стратегії розвитку на кожному ієрархічному рівні влади, однак необхідно внести зміни у ряд регламентуючих документів діяльності влади із зазначенням рівня відповідальності та внеску кожного конкретного структурного органу у досягненні певного завдання. А також запровадити механізм моніторингу виконання поставлених завдань та цілей і отримання прогнозованого результату кожного окремого структурного підрозділу у відповідний строк.

Аналіз збалансованості цілей й завдань розвитку території і відповідальності за її дотримання на прикладі облдержадміністрації, міст та об'єднаних територіальних громад Дніпропетровської області показав, що налічується достатня кількість документів, які регламентують та визначають пріоритетні напрями розвитку території, формують стратегічний вектор його розвитку, формулюють певні операційні цілі та завдання для досягнення достатньо чіткого та зрозумілого результату. Однак, незважаючи на це, жодний документ не містить інформації та показників за стан процесів та відповідальних осіб за досягнення певних цілей з соціально-економічного розвитку регіону, що призводить до розмитості рівня відповідальності, відсутності її як такої в загалі, та невиконання поставлених цілей. Також відсутня будь-яка інформація щодо видів економічних відносин, які здійснюються під час реалізації поставлених цілей та наявної співпраці між головними економічними акторами громади задля виконання поставлених завдань.

Дослідження організаційно-управлінських документів показало, що Стратегія розвитку Дніпропетровської області², яка включає в себе не лише короткий опис природних ресурсів, та аналіз стану розвитку всіх галузей економіки громади, може служити прикладом у якості

¹ Бобровська, О. Ю. (2018). Теоретико-методичний і практичний підхід до налагодження ефективних економічних відносин у територіальних громадах. *Публічне адміністрування: теорія та практика*, 2(20).

² *Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року, 2014* (Дніпропетровська обласна державна адміністрація). *Офіційний сайт Дніпропетровської обласної державної адміністрації*.

<<https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/rozvitku-dnipropetrovskoi-oblasti-na-period-do-2020-roku.pdf>>. (2020, листопад, 16).

формулювання стратегічних, операційних цілей та завдань. Вона містить в собі підхід, методіку та процес підготовки Стратегії, коротку характеристику соціально-економічного розвитку області, головні чинники та сценарії розвитку області, чітку ієрархію цілей та завдань з детальним аналізом щодо реалізації кожного, визначені якісні та кількісні індикатори й очікувані результати від реалізації стратегічних цілей. Однак, і в ній відсутня конкретизація відповідальності за виконання завдань за певними напрямками, які були б віддзеркалені в Положеннях про департаменти та відділи облдержадміністрації.

Вивчення стану розвитку економічних відносин на прикладі структурних підрозділів Дніпропетровської облдержадміністрації¹, як інституцій, які визначають ключовий вектор та стратегічні напрямки розвитку підпорядкованих їм територій, дозволяє зробити висновок, що наведені в Положеннях про департамент та відповідних посадових інструкціях спеціалістів, завдання розвитку і реалізації відносин не мають конкретної назви (визначення), змісту та строків їх виникнення, чи отримання наданих результатів. В цих документах відсутнє також визначення об'єкту та сфери територій для реалізації відносин, будь-які показники для встановлення меж чи термінів економічного розвитку та оцінки рівня роботи певного структурного підрозділу. Ігнорування переліку важливих показників щодо реалізації економічних в організаційно-регламентуючих документах виконавчої влади свідчить про низький рівень інформативності і якості цього документу, та необхідності внесення відповідних змін. Підтвердженням якості реалізації економічних відносин є також наявність системи моніторингу діяльності, яка включає в себе уніфіковані індикатори ефективності відносин із урахуванням визначених термінів і строків їх реалізації. Серед таких критеріїв:

- критерій результативності, що представляє собою ступінь відповідності досягнутих результатів, використаних засобів і інструментів заданій меті. Результативності може відповідати: здатність ефективно виконувати свої функції в сфері реалізації економічних відносин на будь-якому ієрархічному рівні влади; користь від отриманого кінцевого результату чи продукту для розвитку певної території у сфері соціально-економічного розвитку; досягнення узгодженості спільних дій під час взаємодії усіх зацікавлених сторін; кількість осіб, які отримають благо від реалізації економічних відносин; зміни та вплив на інші внутрішні та зовнішні фактори реалізації економічних відносин тощо;
- критерій продуктивності, який виражається у співвідношенні вироблених послуг /продуктів під час здійснення і реалізації економічних відносин до безпосередніх зусиль, ресурсів та витрат, затрачених на них;
- критерій сталості та налагодженості усіх економічних процесів, під час реалізації відносин, який дозволить отримати тривалий високий результат та утримувати високі темпи розвитку;
- критерій дієвості, як особливої форми результативності, вимірюється ступеню конкретної участі зацікавлених у реалізації економічних відносин сторін і сукупністю прийнятих та впроваджених заходів для досягнення певного кінцевого результату;
- показники соціально-економічного розвитку певної територіальної громади.

Аналіз рівня професійних знань і функціональних компетенцій, якими повинні володіти держслужбовці для вирішення поставлених економічних завдань свідчить про те, що вимоги щодо професійних, управлінських і особистісних компетенцій та навичок державних службовців відповідає ринковому попиту та рівню складності виконуваним посадових завдань. Однак, прослідити і визначити наявність вищезазначених знань і здібностей у діючих спеціалістів та виконавців стосовно реалізації економічних відносин поки що неможливо внаслідок відсутності ефективних тестових методик оцінки та визначених критеріїв ефективності.

Діяльність громади, в тому числі її структурних департаментів та управлінь, в будь-якому разі, здійснюється на реалізації державної політики, оскільки саме на державному рівні створюються необхідні умови та законодавчо-нормативна база для формування економічних відносин. Однак, в нинішніх умовах економічних трансформацій, територіальна громада може мати власне стратегічне бачення розвитку своєї території, ураховуючи унікальні та специфічні можливості та ресурси. Разом з цим, унаслідок процесу децентралізації, громада не тільки має можливість, а й вже отримала ряд дієвих інструментів (тарифи, податки тощо), які здійснюють певний вплив на підвищення темпів

¹ Положення про Департамент економічного розвитку, 2018 (Дніпропетровська обласна державна адміністрація). Офіційний сайт Дніпропетровської обласної державної адміністрації. <<https://adm.dp.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-departament-ekonomichnogo-rozvitku-dnipropetrovskoyi-oblasnoyi-derzhavnoyi-administraciyi?v=5b71504d7854a>>. (2020, листопад, 17).

економічного розвитку власної території. Вектор стратегічного розвитку, сценарії розвитку подій, операційні цілі та завдання, а також чіткий перелік економічних відносин та інших інструментів повинен відображатися в Стратегії розвитку громади.

Стосовно управлінсько-регламентуючих документів територіальних громад області – дослідивши перелік завдань і функцій в сфері реалізації економічних відносин, які здійснюють відповідні структурні підрозділи територіальних громад, слід відмітити описовий характер визначених економічних відносин і відсутність їх переліку у Положеннях про структурні підрозділи відповідних територіальних громад¹; розмежування між завданнями і функціями головних структурних відділів/управлінь; розуміння стосовно призначення певних структурних підрозділів. Окремо слід виділити проблему шаблонності та типовості проаналізованих Положень, без урахування територіальних та ресурсних особливостей кожної громади тощо. Оцінка та співвідношення визначених видів економічних відносин до завдань і функцій, направлених на реалізацію цих відносин, показали наступну ситуацію: в положеннях структурних підрозділів Дніпропетровської області не наголошується увага на відносинах щодо співпраці і партнерства та збалансованості результатів діяльності і оплати праці.

Ураховуючи проведений аналіз організаційно-управлінських документів органів влади на регіональному та місцевому рівнях можна окреслити ряд існуючих проблемних питань, які заважають створити необхідні умови для економічного зростання. На регіональному рівні облдержадміністрації: – формулювання економічного вектору розвитку територій «зверху-вниз»; – відсутність відповідної бази для закріплення процесу формування економічних відносин на законодавчій площині; – відсутність віддзеркалення економічних відносин, їх видів і форм в організаційно-управлінських документах регіону; – відсутність механізму економічної взаємодії із територіальними громадами та економічними суб'єктами; – комунікаційна недосконалість системного взаємозв'язку між структурними підрозділами облдержадміністрації, та регіональними органами влади і громадянськими організаціями тощо.

На місцевому рівні територіальних громад: – відсутність розуміння, отриманих після впровадження процесу децентралізації, впливу нових економічних інструментів, в т.ч. економічних відносин, на сталий розвиток території та їх ефективного використання задля нарощування матеріальних благ громади; – відсутність системності та узгодженості у впровадженні певних економічних дій та заходів; – відсутність механізму взаємодії та спільної роботи з органами влади, і іншими економічними суб'єктами (приватні підприємства, громадські об'єднання тощо) з метою досягнення певних цілей; – низький рівень здійснення систематичного моніторингу показників соціально-економічного розвитку територій, із проведенням аналізу та коригуванням заявлених завдань; – недостатній рівень професійних знань та компетенцій у державних службовців для ефективної та результативної реалізації економічних відносин на містах; – короткостроковість дії та відсутність системності у процесі реалізації спільних проектів в рамках договорів про співробітництво територіальних громад тощо. Виявлені недоліки потребують системно-функціонального цільового аналізу всієї системи організації діяльності органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, та їх відповідної системної модернізації, спрямованої на забезпечення цілей розвитку територій у просторі і часі і дієвих заходів щодо забезпечення очікуваних результатів.

Дослідження стану розвитку економічних відносин на прикладі Дніпропетровської облдержадміністрації та територіальних громад Дніпропетровської області показало, що в управлінсько-організаційних документах цих рівнів не відображено зміст та чітке визначення економічних відносин; в більшій мірі відсутні відповідальні за здійснення та реалізацію відносин; не визначені кількісні і якісні показники оцінки результатів діяльності та строки їх виконання.

Отримання максимального ефекту та виведення якості економічних відносин на новий рівень потребує долучення до процесів модернізації всіх впливових суб'єктів, які на пряму забезпечуватимуть плин процесів та очікуваний результат. Вагомим фактором у цьому процесі стане визначення та формування чинників й факторів поліпшення форм існування цих відносин та їх прояву, використання системи своєчасного і послідовного оцінювання результатів, і прийняття відповідних рішень.

¹ Положення про Департамент з питань енергоефективних технологій та ініціатив, 2017 (Дніпровська міська рада). Офіційний сайт Дніпровської міської ради <<https://dniprorada.gov.ua/upload/editor/34-23.pdf>>. (2020, листопад, 16); Положення про Департамент інноваційного розвитку, 2018 (Дніпровська міська рада). Офіційний сайт Дніпровської міської ради <https://dniprorada.gov.ua/upload/editor/47_33.pdf>. (2020, листопад, 16).

Ураховуючи вище викладене можна стверджувати, що на даному етапі управління розвитком економічних відносин не існує, ні як система заходів, ні як система спільного розгляду, будь-то виокремлення, планування чи організація відносин. Це може виявитися значною проблемою, оскільки Україна перебуває у стані економічної кризи, що можна ідентифікувати за наявним боргом, зниженням темпів ВВП та економічного благополуччя, високим рівнем безробіття, пандемією тощо. Тому наразі нагальним питанням постає визначення і формулювання пропозицій по розвитку економічних відносин, в тому числі як в частині розширення повноважень і відповідальності розділів облдержадміністрації, територіальних громад, так і суспільних організацій.

References:

1. Bobrovska, O. Yu. (2014). *Zastosuvannia korporatyvnoho sposobu hospodariuvannia v terytorialnykh hromadakh* [Application of the corporate method of management in territorial communities]. Dnipro: DRIDU NADU. [in Ukrainian].
2. Bobrovska, O. (2018). Teoretyko-metodychnyy i praktychnyy pidkhid do nalahodzhennya efektyvnykh ekonomichnykh vidnosyn v terytorial'nykh hromadakh [Theoretical, methodological and practical approach to establishing effective economic relations in territorial communities]. *Publichne administruvannya : teoriya ta praktyka: elektronnyy zbirnyk naukovykh prats* [Public administration: theory and practice: an electronic collection of scientific papers], 2 (20). [in Ukrainian].
3. *Polozhennya pro Departament ekonomichnoho rozvytku, 2018* (Dnipropetrovska oblasna derzhavna administratsiya). [Regulations on the Department of Economic Development, 2018 (Dnipropetrovsk Regional State Administration)]. *Ofitsiynyy sayt Dnipropetrovskoyi oblasnoyi derzhavnoyi administratsiyi* [Official site of Dnipropetrovsk Regional State Administration] <<https://adm.dp.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-departament-ekonomichnogo-rozvitku-dnipropetrovskoyi-oblasnoyi-derzhavnoyi-administratsiyi?v=5b71504d7854a>>. (2020, November, 17). [in Ukrainian].
4. *Polozhennya pro Departament sotsialnoho zakhystu naseleння, 2018* (Dnipropetrovska oblasna derzhavna administratsiya). [Regulations on the Department of Social Protection of the Population, 2018 (Dnipropetrovsk Regional State Administration)]. *Ofitsiynyy sayt Dnipropetrovskoyi oblasnoyi derzhavnoyi administratsiyi*. [Official site of Dnipropetrovsk Regional State Administration] <<https://adm.dp.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-departament-socialnogo-zahystu-naseleння-dnipropetrovskoyi-oblasnoyi-derzhavnoyi-administratsiyi-u-novij-redaktsiyi>>. (2020, November, 16). [in Ukrainian].
5. *Polozhennya pro departament z pytan enerhoefektyvnykh tekhnolohiy ta initsiatyv, 2017* (Dniprovska miska rada). [Regulations on the Department of Energy Efficient Technologies and Initiatives, 2017 (Dnipro City Council)]. *Ofitsiynyy sayt Dniprovskoyi miskoyi rady* [Official site of the Dnieper City Council] <<https://dniprorada.gov.ua/upload/editor/34-23.pdf>>. (2020, November, 16). [in Ukrainian].
6. *Polozhennya pro departament innovatsiynoho rozvytku, 2018* (Dniprovska miska rada) [Regulations on the Department of Innovative Development, 2018 (Dnipro City Council)]. *Ofitsiynyy sayt Dniprovskoyi miskoyi rady* [Official site of the Dnieper City Council]. <https://dniprorada.gov.ua/upload/editor/47_33.pdf>. (2020, June, 20). [in Ukrainian].
7. *Pro kontseptsiyu staloho rozvytku naselenykh punktiv, 1999* (Verkhovna Rada Ukrayiny). [On the concept of sustainable development of human settlement 1999 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [Official site of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1359-14>>. (2020, November, 15). [in Ukrainian].
8. *Pro zatverdzhennya Poryadku rozroblennya rehional'nykh stratehiy rozvytku i planiv zakhodiv z yikh realizatsiyi, a takozh provedennya monitorynhu ta otsinky rezul'tatyvnosti realizatsiyi zaznachenykh rehional'nykh stratehiy i planiv zakhodiv, 2015* (Kabinet Ministriv Ukrayiny) [About the statement of the Order of development of regional strategies of development and plans of measures on their realization, and also carrying out of monitoring and an estimation of efficiency of realization of the specified regional strategies and plans of measures 2015 (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [Official site of the Verkhovna Rada of Ukraine] <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-п>>. (2020, November, 15). [in Ukrainian].
9. *Stratehiya staloho rozvytku Ukrayiny do 2030 roku, 2017* [Strategy of sustainable development of Ukraine until 2030]. *Ofitsiynyy sayt Prohramy rozvytku OON v Ukrayini* [Official site of the United Nations Development Programme of Ukraine]. <https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf>. (2020, November, 17). [in Ukrainian].
10. *Stratehiya rozvytku Dnipropetrovs'koyi oblasti na period do 2020 roku, 2014* [Development strategy of Dnipropetrovsk region for the period up to 2020]. *Ofitsiynyy sayt Dnipropetrovskoyi oblasnoyi derzhavnoyi administratsiyi* [Official site of Dnipropetrovsk Regional State Administration] <<https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/rozvitku-dnipropetrovskoi-oblasti-na-period-do-2020-roku.pdf>>. (2020, November, 16). [in Ukrainian].